

Jaarverslag 2019

Jaarverslag 2019

Inhoud

Vooraf.....	3
Werkzaamheden 2019.....	4
Overzicht claims 2019.....	6
Bodemdalingsprognoses en metingen.....	7

Bron afbeelding voorblad: Eigen foto. Nabij Ezumazijl.

Jaarverslag 2019

Vooraf

In 2019 heeft de commissie haar werk voor zowel de overeenkomst met de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) als de overeenkomst met Vermilion Energy Netherlands B.V. (Vermilion) en diverse aangesloten partijen uitgevoerd. Daarbij heeft de commissie vanuit haar onafhankelijke positie vooral gewerkt aan goede relaties met de betrokken partijen in de overeenkomst en de later aangesloten partijen, maar ook naar burgers en overige civiele partijen.

Dat heeft geleid tot een voor Fryslân hoge schadevergoeding in 2019 van € 1.453.031,00. Hierbij zijn voor het eerst de claims ten laste van Vermilion substantieel hoger dan de claims ten laste van de NAM. Het geven van informatie over de bodemdaling door gaswinning en de mogelijke gevolgen voor betrokkenen is voor de commissie van belang. Dat is ook gedaan in verschillende gebieden zoals Ternaard, Opeinde, Oudega en Achtkarspelen.

Zorgen van burgers zijn zeer begrijpelijk en terecht verwachten zij een tijdige en goed gefundeerde reactie als zij klagen. Dat heeft de commissie de afgelopen 20 jaar voor de inwoners van Fryslân steeds tot tevredenheid gedaan. Binnen enkele weken had de particulier, die klaagde bij de commissie zonder kosten een concept advies ontvangen. Geen enkele particulier heeft na ontvangst een vervolgsprocedure opgestart. Omdat op 1 juli 2020 een landelijke commissie mijnbouwschade voor kleine gasvelden voor burgers en micro-ondernemingen zal worden geïnstalleerd, hebben wij de provincie en het waterschap in het voorjaar van 2020 meegedeeld dat wij bereid zijn deze taak voor het werkgebied van de Commissie voort te zetten. Het is aan hen en de gaswinningsbedrijven om dat te bespreken. Onder een klein gasveld wordt verstaan een gas- of olieveld gelegen binnen de Nederlandse gemeente- en provinciegrenzen, niet zijnde het Groningenveld en de gasopslag bij Norg. Voor (lopende) schadezaken zoals door waterschap, provincie, gemeenten en grote ondernemingen zal de commissie haar taken blijven vervullen. Na de afbouw van het Groningenveld zullen de gasvelden in Fryslân het meeste gas winnen binnen Nederland. Dat vereist temeer een onafhankelijke schade afhandeling, die recht doet aan alle partijen, zoals de commissie de afgelopen jaren ook heeft gedaan.

De commissie heeft in 2019 afscheid genomen van de heren J. Struik en P. Lap, die hun werk gedurende meer dan 15 jaar voortreffelijk hebben verricht en met de kracht van het argument het niveau van het werk van de commissie hoog hebben gehouden.

Op 18 december heeft een delegatie van de commissie het afscheid van dijkgraaf dhr. Van Erkelens bijgewoond. De commissie kijkt uit naar een even plezierig en vruchtbaar contact zijn opvolger, mevr. Kroon.

K.A. Beks, voorzitter

Jaarverslag 2019

Taak van de Commissie

De Commissie heeft tot taak omtrent een zo goed mogelijk geformuleerd en gedocumenteerd verzoek een aanbeveling te doen, waarin met reden omkleed wordt aangegeven:

- welke handelingen, werken of werkzaamheden aan te bevelen zijn als maatregelen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn ter voorkoming, beperking of herstel van schade ten gevolge van bodemdaling door aardgaswinning.
- welke kosten, hetzij van vorenbedoelde maatregelen, hetzij anderszins (compensaties) NAM en Vermilion naar het oordeel van de Commissie zou moeten vergoeden overeenkomstig de regels van de overeenkomst.

De commissie is werkzaam voor zowel de overeenkomst met NAM als de overeenkomst met Vermilion. De overeenkomsten hebben als doel een regeling te treffen voor de schade die ontstaat als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning.

Meer informatie vindt u op de website: www.bodemdalingfryslan.nl

Werkzaamheden 2019

Wetterskip Fryslân heeft in 2019 een start gemaakt met een onder regie van het waterschap te doorlopen integraal, watergericht gebiedsproces voor het wingebied Noord Friesland. De wateropgave in het gebied is groter dan alleen de compensatie van de bodemdaling door gaswinning. Ook klimaatadaptatie, verziltingsproblematiek, kaderrichtlijn water en andere doelstellingen brengen haar eigen opgaven met zich mee. De compensatie van negatieve gevolgen van bodemdaling door aardgaswinning is een prominent onderdeel van dit proces. De commissie stelt een financiële bijdrage beschikbaar om het proces te doorlopen. Deze bijdrage wordt achteraf definitief vastgesteld op basis van het aandeel van de bodemdaling in de maatregelen die genomen moeten worden in de totale opgave.

Ter compensatie van de bodemdaling ter plaatse van de primaire waterkering Lauwersmeerdijk is in het kader van de in voorbereiding zijnde dijkversterking een bedrag van ca. € 250.000,- uitgekeerd.

In 2018 heeft overdracht plaatsgevonden van het zogenaamde Tietjerksteradeelveld II van NAM naar Vermilion. De kosten van alle maatregelen die genomen worden in het gebied zijn vanaf het moment van overdracht voor rekening van Vermilion.

De claim van De Dobbe ten aanzien van de functionele schade aan haar boothuizen is afgerond. De boothuizen zijn met 23 cm opgehoogd, de functie van de oevervoorzieningen en de toegang naar de boothuizen zijn hersteld.

Afbeelding 1 Opgevijseld boothuis De Dobbe

Jaarverslag 2019

Door het waterschap zijn in de afgelopen jaren vele regionale waterkeringen aangepakt om aan de vigerende norm te voldoen. Onderdeel van versterkingsmaatregelen is het compenseren van bodemdaling zoals die tot op heden is opgetreden en verwacht wordt in de toekomst. Deze compensatie is voor diverse boezemkades door het waterschap op basis van een gezamenlijk met de commissie vastgestelde methode bepaald en vervolgens aan het waterschap uitgekeerd door Vermilion.

Gemeente Achtkarspelen heeft in de periode 2014 tot 2018 in samenwerking met de commissie uitgezocht welke functionele schade aan haar objecten is opgetreden of nog wordt verwacht als gevolg van de opgetreden en nog verwachte bodemdaling als gevolg van gaswinning in het gebied. De uitkomsten daarvan zijn vastgelegd in een fase 2 rapport (zie kader "De vier fases van een claim"). Het herstel van de schade wordt uitgevoerd in combinatie met reguliere onderhoudswerkzaamheden door de gemeente. In 2019 is een aanvang gemaakt door het herstellen van de functionele schade aan het riool in Kootstertille. Het resterende deel in Kootstertille wordt uitgevoerd in 2020. Aanbesteding en gunning heeft reeds plaatsgevonden. Naast het herstel van het verminderd functioneren van het rioolstelsel door bodemdaling wordt ook de verminderde drooglegging hersteld door het aanleggen van een drainagesysteem.

Een claim ten aanzien van het verminderd functioneren van enkele particuliere boothuizen te Burgum is op dit moment in onderzoek. In 2020 wordt het resultaat van het onderzoek verwacht.

De commissie heeft in 2019 afscheid genomen van haar leden dr. ir. J.H.A. Struik (vice-voorzitter) en ir.dr.s. P.L. Lap. Beide leden hebben meer dan vijf jaar deel uitgemaakt van de commissie. De heer Struik is opgevolgd door mr. R.J. de Roos, voormalig associate general counsel bij Shell. De heer Lap is opgevolgd door prof. dr. ir. J.W. van der Meer, hoogleraar Coastal Structures and Ports bij IHE Delft en eigenaar/directeur van Van der Meer Consulting bv.

De Commissie heeft in de verslagperiode vier keer vergaderd en heeft tevens een werkbezoek gebracht aan de herstelde boothuizen van coöperatie U.A. De Dobbe .

Nadere informatie over het werk van de Commissie is te vinden op www.bodemdalingfryslan.nl

Samenstelling van de Commissie per 31 december 2019

De Commissie bestaat volgens de overeenkomst uit vier deskundigen, waarvan Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en het bestuur van Wetterskip Fryslân er elk één benoemen en NAM twee. Tevens is in plaatsvervangingsvoorzien.

De Commissie is per 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Benoemd door de provincie	
1. K.A. Beks (Voorzitter)	Voorheen Projectmanager bij de provincie Fryslân
2. Prof. Dr. ir. J.W. van der Meer (plaatsvervanger voor 1.)	DGA Van der Meer Consulting bv en Professor Coastal Structures and Ports bij IHE Delft
Benoemd door Wetterskip Fryslân	
3. Ir. W.G. Epema	Oud directeur ingenieur van Hoogheemraadschap Alblasterwaard en Vijfheerenlanden
4. Ir. W. P.C. Zeeman (plaatsvervanger voor 3.)	Geohydroloog; oud senior adviseur Water bij DLG
Benoemd door NAM	
5. Mr. R.J. de Roos (vice-voorzitter)	Voorheen associate general counsel bij Shell
6. Prof.ir. A.F. van Tol	Emeritus hoogleraar funderingstechniek TU Delft
7. J.K.G. van Heijningen (plaatsvervanger voor 5.)	Voorheen financieel manager bij NAM
8. Ir. Ing. E. van Hijum (plaatsvervanger voor 6.)	Oud directeur ingenieursbureau

Jaarverslag 2019

Overzicht claims 2019

In onderstaande tabellen wordt aangegeven welke bedragen zijn gehonoreerd/betaald in 2019.

Ten laste van NAM

naam verzoeker	claim	omschrijving	Totaal
Wetterskip Fryslân	NF6b4	Einddeclaratie voor start nieuwe activiteiten	€ 49.180,47
	NF6b5	Declaratie onderzoekskosten afronding fase 2 Dongeradeel	€ 18.726,57
	NF6e	BTW bijdrage project Oevers en kaden Súd Ie	€ 88.442,55
	NF12	Compensatie extra kosten primaire dijkversterking Lauwersmeer	€ 250.903,38
	T23 d	declaratie extra exploitatiekosten gemalen 2017	€ 12.591,70
		declaratie extra exploitatiekosten gemalen 2018	€ 37.361,60
	WF18-2	declaratie personeelskosten 2e helft 2018	€ 27.660,07
	WF19-1	declaratie personele kosten 1e helft 2019	€ 26.260,64
			€ 511.126,98

Ten laste van Vermilion

Verzoeker	claim	omschrijving	Totaal
Coöperatieve vereniging De Dobbe	T27	Fase 2/3 onderzoekskosten; deelbetaling 3 van 3	€ 6.244,20
		1e termijn uitvoering herstel boothuizen	€ 49.489,00
		2e termijn uitvoering herstel boothuizen	€ 296.934,00
		3e termijn uitvoering herstel boothuizen	€ 148.467,00
		Externe begeleiding herstelwerkzaamheden	€ 44.290,84
		Bijdrage bemensing herstel functionele schade boothuizen	€ 8.000,00
Gemeente Achtkarspelen	T24	Onderzoekskosten fase 3a bodemdaling Kootstertille	€ 19.900,00
		Personele kosten fase 3a bodemdaling Kootstertille	€ 28.108,52
		Aandeel bodemdaling reconstructie Frisostjitte Kootstertille	€ 75.263,03
Wetterskip Fryslân	T2b1	Fase 2 onderzoekskosten	€ 10.262,01
	T19b	Fase 2 onderzoekskosten	€ 22.808,50
	T23	Exploitatiekosten gemalen 2017	€ 22.231,15
		Exploitatiekosten gemalen 2018	€ 39.771,45
	T30	Aandeel bodemdaling kadeproject "De Tike"	€ 138.766,20
	WF18-2	Personele kosten 2e helft 2018	€ 25.764,00
	WF19-1	Personele kosten 1e helft 2019	€ 14.205,63
Particulier	T31	Inspectie boothuizen	€ 10.126,18
		€ 960.631,71	

Jaarverslag 2019

De vier fases van een claim

Bij de afhandeling van claims kunnen veelal vier fases worden onderscheiden:

Fase 1 onderzoeksfase, planvoorbereiding.

In deze fase worden de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning geïnventariseerd en worden zo nodig oplossingen ontwikkeld en afgewogen om schade te voorkomen of te compenseren. Voor deze oplossingen worden globale kostenramingen en tijdschema's opgesteld. Fase 1 eindigt met een principekeuze voor een van de mogelijke oplossingen.

In **fase 2** wordt deze oplossing vervolgens uitgewerkt.

De definitieve situering wordt bepaald, evenals vorm en afmetingen. Gedetailleerd (waterloopkundig en/of grondmechanisch) onderzoek vindt plaats. Onderzocht wordt welke vergunningen nodig zijn en welke procedures moeten worden doorlopen. Tijdschema's en kostenramingen worden verfijnd.

Fase 3 dient als voorbereiding van de uitvoering. Aan de orde zijn zaken als grondaankoop, verkrijgen van vergunningen en opstellen van bestekken en contracten.

In **fase 4** volgt de uitvoering.

Al naar gelang de voortgang van de werkzaamheden in de opeenvolgende fases worden de gemaakte kosten na goedkeuring door de Commissie door NAM en Vermilion op declaratiebasis vergoed. De eindafrekening van een project of werk wordt verwacht binnen zes maanden na (eerste) oplevering.

Bodemdalingsprognoses en metingen

Prognoses

De Commissie baseert zich bij haar besluitvorming onder meer op de meest recente prognoses inzake de toekomstige bodemdaling. Op basis van de overeenkomsten zijn NAM en Vermilion gehouden tot regelmatig onderzoek, waterpassingen en metingen teneinde de voortgaande feitelijke bodemdaling door aardgaswinning in beeld te brengen en een zo nauwkeurig mogelijke eindprognose op te kunnen stellen. De prognoses dienen, na goedkeuring door SODM, door NAM en Vermilion ten minste eenmaal per vijf jaar aan de provincie te worden overgelegd.

De meest recente prognoses voor de NAM-concessies Tietjerksteradeel en Noord Friesland zijn opgenomen in het NAM-rapport met als kenmerk nr. EP201511213444 en is getiteld "Bodemdaling door Aardgaswinning, Nam-velden in Groningen, Friesland en het noorden van Drenthe, Status Rapport 2015 en prognose tot het jaar 2080".

Voor Vermilion geldt dat zij de prognoses opstelt op basis van de voorspellingen in de geldende winningsplannen in combinatie met uitgevoerde metingen. De meest recente prognoses voor de Vermilion concessies in Fryslân zijn opgenomen in het Vermilion rapport "Bodemdaling Statusrapport 2019 - Drenthe Overijssel Friesland", Versie 1.0, 15 oktober 2019.

In de figuur in dit jaarverslag is de meest recente prognose voor de eindfase (2050) opgenomen. Het Statusrapport 2015 van NAM is leidend voor de behandeling van nieuwe claims binnen de NAM-concessies. Voor Vermilion wordt uitgegaan van de prognoses in de geldende winningsplannen.

Metingen

In haar vergadering van 21 november 2000 heeft de Commissie voor NAM winningsgebieden ingestemd met een programma van hoogtemetingen dat ook wordt aangehouden voor het aangrenzende gebied in Groningen, dat wil zeggen ten minste eens per vijf jaar middels waterpassing een grote of uitgebreide hoogtemeting over de wingebieden van NAM, zo nodig tussentijds aangevuld met een kleine beperkte hoogtemeting. De laatste hoogtemeting heeft plaatsgevonden in 2018, op basis van radar interferometrie (InSAR) en waterpassingen. De resultaten daarvan worden naar verwachting medio 2020 door NAM gerapporteerd in een nieuwe status rapport. Voor Vermilion worden de verschillende hoogtemetingen uitgevoerd door waterpassingen. De frequentie van metingen ligt vast in de meetplannen voor de verschillende winningsgebieden met een gemiddelde van 1 maal per 5 jaar. Vermilion heeft medio 2019 een Statusrapport uitgebracht (zie website Vermilion) met de meest recente metingen daarin verwerkt.

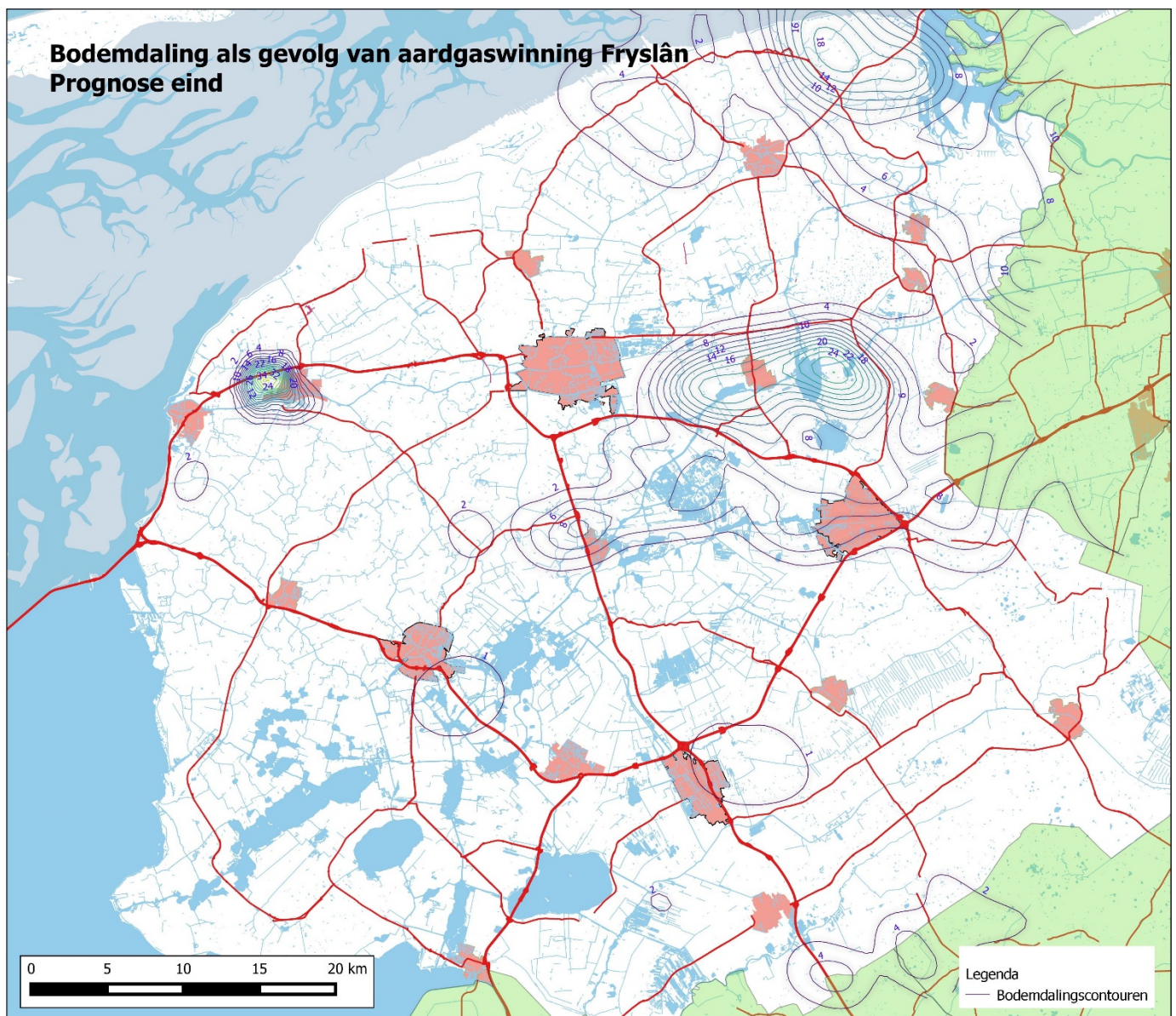
Jaarverslag 2019

Secretariaat

Aan de Commissie is een secretariaat toegevoegd. Secretaris van de Commissie is ir.ing. G.J. Steendam. In 2019 is afscheid genomen van assistent-secretaris, mevrouw I. Nijhoff. Met ingang van 2020 is ir. M. Overduin assistent-secretaris.

Het postadres van de Commissie is: Postbus 21, 9280 AA Harkema.

Het secretariaat is bereikbaar op telefoonnummer 06-12795716, per e-mail: secretariaat@bodemdalingfryslan.nl, of via het contactformulier op de website.

**Prognose bodemdaling door gaswinning
1974 – 2050**
Bodemdaling in cm

Samengesteld op basis van door NAM en Vermilion Energy B.V. aangereikte gegevens, 2019

LET OP: Contourlijnen staan per 2 cm aangegeven. Van sommige velden staat de 1 cm contourlijn aangegeven om te voorkomen dat deze velden niet zichtbaar zijn.